

Натаниел Кучевишки, познат уште како Охридски-Пловдивски или Натаниел Зографски, со световното име Неделко (Нешо) Стојанов Бојкиќев (26. X. 1820 – 18. IX. 1906) е еден од најшколуваните црковно-литературни и револуционерно-национални дејци во XIX век. Учествовал во црковната борба против грчката Цариградска патријаршија и се залагал за обновување на Охридската архиепископија. Натанаил станал егзархиски митрополит, кој активно го помагал македонското револуционерно ослободително движење.

Натаниел Кучевишки е роден на 26 октомври 1820 година во скопското село Кучевиште, како Неделко (Нешо) Стојанов Бојкиќев. Се школува во родното село (Кучевишкиот манастир), а потоа во Скопје, Самоков и Прилеп. По замонашувањето во Зографскиот манастир на Света Гора во 1837 година, учи во Духовната семенарија во Кишинев од 1838 до 1844 година и во Одеса од 1845 до 1847 година. Потоа како кандидат на бословските науки, од 1847 до 1851 година учи на Духовната академија во Киев.

Во текот на своето школување тој учествува во преводи на црковни дела. Додека се образовал во Прилеп, заедно со учителот Георги Самуркашев преведува антисемитски трактат (Служение еврејско и все злотворение нивно), кој се печати во 1838 година во печатницата на Теодосиј Синаитски во Солун. Потоа во Русија, заедно со Захарије Књажевски го преведува делото „Огледало христијанско“ кое се печати во Москва во 1847 година.

Во текот на своите богословски студии, Натанаил Кучевишки се вклучува во црковната борба против грчката пропаганда предводена од Цариградска патријаршија и се залага за обновување на Охридската архиепископија. Тој одржува писмена врска со Македонија, а неговите писма јавно се читаат во Скопје, Велес, Прилеп и други места. Натанаил дипломирал во 1851 година со монографски труд за Охридската архиепископија, во кој истакнува дека во античките времиња таа не зависела ни од Римскиот, ни од Константинополскиот патријарх.

Ракоположен за јеромонах во Киев, Натанаил станал личен пријател со Константин Д. Петкович (руски дипломат роден во Башино село, Велешко), Георги Раковски и други видни македонски, бугарски и руски општествени и духовни дејци. Со Константин Д. Петкович и Партениј Зографски иницираат проект за создавање на посебно литературно друштво.

Во 1852 и 1853 година, Натанаил Кучевишки патува по Русија, Полска, Чехија, Унгарија, Австрија, Србија, Романија и Отоманската империја. За време на патувањето се запознал со истакнати дејци од Европа, а во 1853 година во Прага издава книга на црковнославјански јазик во која ја опишува црковната славјанско-грчка расправија.

Натаниел бил кратко време учител во Зографскиот манастир во 1853 година. За време на Кримската војна (1853–1856), тој подготвувал востание во Отоманската империја, а потоа од Зографскиот манастир бил назначен за игумен на молдавскиот Добровецки манастир, каде останува од 1854 до 1869 година. Во 1863 година тој присуствувал на прославата во Моравија по повод 1.000 години од делото на браќата Свети Кирил и Методиј. Додека престојува во Добровецкиот манастир, Натанаил издава неколку црковно-морални и учебни публикации од кои дел ги посветува на училиштата во родното место Кучевиште и Скопје.

По неуспехот да се обнови Охридската архиепископија, а по формирањето на Бугарската егзархија во 1870 година, Натанаил бил избран за владика и назначен за прв охридски митрополит (24 септември 1872 г.). Бегајќи од Цариградската патријаршија, Охриѓани ја прифаќаат Бугарската егзархија и во чест на доаѓањето на Натанаил, учителот Григор Прличев напишал песна.

Во 1873 година, додека претстојува во Цариград, Натанаил ја издава публикацијата „За Јустинијановите права на Охридската архиепископија или за црковната независност и самостојност на Охридското свештеноејствување“. Во овој период, тој ја поддржува и сепаратистичката македонска струја во унијатското раздвижување во Македонија.

Додека Натаниел престојувал во Охрид од 1874 до 1877 година, тој доаѓа до судир со Григор Прличев, по што учителот ја изгубил својата работа. Документ за злоупотребата на турските власти, подготвен од Натанаил и неговиот секретар, а потпишан од претставниците на Охридската каза, бил испратен до Цариградската конференција (1876 - 1877).

По избувнувањето на Руско-турската војна (1877-1878), поради сомнеж во неговата лојалност, турските власти го протеруваат Натанаил во Цариград. Потоа тој тајно се префрла во Пловдив, кој бил ослободен од руската војска. Оттаму заминал преку Софија за Ќустендил каде се вклучува во подготовките за кревање на востание во Македонија.

По Берлинскиот договор во летото 1878 година, македонскиот народ бил разочаран, но и бил подготвен со оружје да ја извојува својата слобода. Целата работа за организирањето на востание му била доверена на охридскиот митрополит Натанаил. Тој бил еден од најангажираните во подготовките на Кресненското македонско востание, а под негова команда се нашле голем број бивши доброволци од Македонија. Натанаил го свикал состанокот во Рилскиот манастир на 8 септември 1878 година каде со раководителите дедо Иљо Малешевски и Димитар Поп Георгиев – Беровски бил договорен почетокот на востанието.

Иако во решавачките моменти на востанието, ги застапувал бугарските интереси преку софискиот комитет „Единство“, Натаниел се заложил за Димитар Поп Георгиев – Беровски, кого го спасил од ликвидација и го ослободува од затворот во Ќустендил.

По неуспехот на востанието, Натанаил не можел да се врати во Охрид. Извесен период раководи со Охридката епархија од Софија преку митрополитскиот протосингел архимандритот Дионисиј. Во 1879 година бил ослободен од Охридската архиепископија, а во 1880 бил назначен за митрополит на Ловечката епархија во Бугарија. Тука останува до 1891 година, а потоа до смртта е митрополитот во Пловдив.

Под влијание на Македонското востание во Кресна и негово лично влијание, во периодот од 1880 до 1881 година во Охридско дејствува група чија цел било кревање на востание во Западна Македонија. Заговорот бил откриен во 1881 година, а меѓу уапсените и осудените се наоѓа и братот на Натанаил, Златан Бојкиќев.

Натанаил Кучевишки умира на 18 септември 1906 година во Пловдив. Во текот на својот живот напишал повеќе црковно-морални, учебни, културно-историски публикации, како и публикации со автобиографски карактер како што е на пример „Жизнеописание митрополита охридско-пловдискаго Натанаила-автобиографични бележки“.